

MĖNESIO EKSPONATAS

Kortų dėžutė

Muziejininkė Simona Gustaitytė

- Medžiagos – mediena, geležies lydinys;
- Pagaminimo technika – šlifavimas, kljavimas, raižymas, pjovimas;
- Kaunas, 1943 m.

Medinė dėžutė pagaminta Kauno sunkiųjų darbų kalėjime (šiandien – A. Mickevičiaus g. 11), kurio filialu 1924 m. tapo IX fortas. Muziejaus rinkinius ji papildė 1958 m. Šiandien eksponatą galite pamatyti Kauno IX forto muziejaus ekspozicijoje, pristatančioje Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo (KSDK) temą.

Kortų dėžutės autorius – nežinomas centriniame KSDK bausmę atlikęs asmuo. Nagingas kalinys dėžutę papuošė išraižytais ir išpjaustytais raštais, vaizdiniais. Jos dangtelis padabintas raižytu damos profiliu, augalų fragmentais, o dėžutės priekinė dalis išgražinta kortų ir augalų motyvais, žemiau įrėžtas užrašas „Wilno“. Ekspонатas sukurtas iš medinių lentelių, dangtelis prie pagrindo pritvirtintas dviem metaliniais vyriais. Dėžutės vidus išskirtas į dvi lygias dalis, jos viduryje horizontaliai įtaisius stačiakampio formos lentelę. Ekspонатas šiandien mena, kad tarp laisvės atėmimo bausmę atlikusių kalinių būta gabių, meniškų sielų bei iliustruoja jų monotoniškos kasdienybės leidimo būdus anapus kalėjimo tvoros. Tuo tarpu

dėžutės pagaminimo metai (1943 m.) liudija apie KSDK funkcijos tęstinumą nacistinės Vokietijos okupacijos laikotarpiu (1941–1944). Tiesioginiais įstaigos vadovais tapus nacių pareigūnams, centrinio KSDK kalinių sudėtis kito paraleliai su okupantų vykdyta politika. 1941 m. birželio mėn., nacistinei Vokietijai užgrobus Lietuvą, didžioji dalis įkalintųjų buvo žydai. Pastaruosius sušaudžius, o likusius miesto žydus įkalinus gete, KSDK kalinių kontingentą sudarė daugiausia lietuviai ir rusai (politiniai kaliniai bei kriminaliniai nusikaltėliai). Laisvę praradusių žmonių skaičius minėtoje įstaigoje ženkliai augo 1942 m. ir tokia tendencija išliko iki nacistinės okupacijos pabaigos, prasidėjus represijoms prieš antinacinio pasipriešinimo ir darbo, karinės mobilizacijos boikoto dalyvius.

© KDFM / Sergej Orlov

© KDFM / Sergej Orlov

© KDFM / Sergej Orlov